

EL COMPOSTELANO

DIARIO INDEPENDIENTE

FRANQUEO CONCERTADO

Año V

Oficinas: Huérfanas, 34

NUMERO SUELTO: 10 CTS.

Santiago, lunes 28 de Julio de 1924

Teléfono número 116

N.º 1.327

LAS
FIESTAS
DEL
APOSTOL

LA DE LA LENGUA GALLEGA

LAS
DE HOY.
LAS
DEL DÍA 29

NOTABLE DISCURSO DEL MANTEDOR, DON SALVADOR CABEZA DE LEON

A las siete de la tarde del sábado dio comienzo, en el Teatro Principal, como habíamos anunciado, la Fiesta de la Lengua Gallega, patrocinada por la entusiasta Liga de Amigos.

Presidió el acto el Sr. Cabeza de León quien ofició de mantenedor de la fiesta. A su derecha sentáronse el coronel del Regimiento de Zaragoza, D. Vicente Otero Garrido, don Jacobo Martínez y D. Anselmo Pardo, y a su izquierda el alcalde accidental D. Laureano Núñez López, el poeta que obtuvo el primer premio D. Eladio Rodríguez González, y el autor de la muñeca premiada F. Vide.

A continuación el secretario de la Liga lee las plicas de los trabajos premiados que son los siguientes:

Premio de honor: D. Eladio Rodríguez González, de Coruña.

Mención: D. Enrique Saavedra Santos, Presbítero.

Tema 4º. Premio del Obispo de Madrid. D. Vicente Risco, de Orense.

Tema 6º. Premio de la Sociedad Económica. D. Manuel García Baños, de la Estrada.

Tema 7º. Premio del Círculo Mercantil. D. Ramón Otero Pedrero.

Tema 8º. Mención, D. Eugenio Carré Aldao.

Tema 9º. Premio del Sr. Martínez Anido. D. José F. Filgueira Valverde, de Pontevedra.

Tema 10. Premio del Ayuntamiento. D. Eugenio Carré Aldao.

Tema 11. Premio del Recreo Artístico. D. Mariano Farto Parra.

Tema 12. Premio del Dr. Baltar. D. José F. Vide, de Orense.

Tema 14. Mención, D. Angel del Castillo, de la Coruña.

Tema 16. Premio de la Real Academia. D. Angel del Castillo, de la Coruña.

Tema 19. Premio del Obispo de Tuy. D. Eugenio Carré Aldao.

El autor de la muñeca premiada en el concurso ejecutóla en el Teatro.

El barítono D. Juan Alvarez cantó una cantiga de Rosalía de Castro, acompañado por la pianista Rosita López Comañón.

Luego la misma artista declamó la poesía titulada «O meu secreto».

Don Eladio Rodríguez González, leyó su poesía premiada titulada «Oracions campesinas», bellísima composición que por falta de espacio no podemos publicar.

A continuación la Banda Municipal interpretó la aplaudida pieza musical de la que es autor su director Sr. Fernández Carreira y que lleva por título «Galicia pintoresca» siendo muy aplaudida.

Luego el cuarteto «Celtas» interpretó la hermosa partitura musical del drama «Rosalía», de San Luis y música de Lozano; la recitó muy bien J. San Luis.

Seguidamente por el mismo actor fue recitado el hermoso pasaje de «O Fidalgo». «Despedida o cruceiro».

Luego leyó D. Salvador Cabeza de León el magnífico discurso que transcribimos con mucho gusto:

Señoras y Señores:

Se a calquera de vosotros se le ocurriese preguntarme a razón de que me atope n' este sitio, abofellas non sabría que contestarle. Soilo podría decirle, e testigos me sexan da verda de canto afirmo os señores da Xunta da Liga, que ainda non fai quinze días así coídala eu de verme hoixas en tan locada festa ocupando outro lugar que non fose o de modesto espectador, como de alcontrarme henchendo as funciós de Preste Xan das Indias ou gateando po los más outos eurutos das montañas do Himalaya.

E da noite á mañán, casi sin dargos da Xunta antes nomeada, co a maior das intencions pro tamén eo o mais grande dos desacertos, bótame ás costas un traballo tan super-

rior as miñas forzas, que ben sei non perciso encarecelo pois ninguén de vosotros ten seguramente a mais pequena dúbida sobre o coitado da miña situación.

De nada sirvieron as mais fortes e convincentes razós contra porpósito dos tan oustinados como gasalleiros pra min: ó cabo, non sei ben ás direitas porque, rindimne os afeatuosos requirimientos, e siqui me tedes, un pouco arripintido do meu atrevemento, un moito admirado e confuso, e podendo dicir como o personaxe do Drama Universal de Camoamor: «O como foi non sei; eu non quiría».

I

Feita esta declaración pr' acougo da miña concencia e tamén pra que na hora de eixir responsabilidades non me carguedes mais culpas das qu' en boa ley me correspondan, permitidme agora falar por algúas instantes d' aquel sentimento que é xenerador de toda clas de aociós heroicas e subrimes; máxico inspirador dos grandes feitos que os pobos realizan no correr da sua existencia; aloumíante musa de cantos levan dentro do peito un corazón xeneroso e fidalgo: querer dicir, e xa de seguero m'entendéstedes, do amor á terra.

E pra que vexades como se pode idolatrar a esta sin mingua d'outros amores, como é posibre sentir po lo chan onde nacimos un culto cheo de fervorosa pasión sin arrincar por eso da y-alma outros cultos (que hastra pra quem-o rinde son, ás veces, mais outos que o mesmo amor da patria) vou a lembrarvos como quixeron, como adouraron a sua terra, que é tamen a nosa, tres ilustres galegos, a quenes, nin a sotana do crego, nin o hábito do relixioso, nin a cogula do frade, impidiron abrásars no santo amor á Galicia, nin loitar con baruda enerxía en defensa da honra e dos prestixios da nosa Nai, non poucas veces, no tempo en qu'les viviron, estúpidamente ultraxados.

Don Diego Cernadas y Castro, Abade de Fruíme; ó Padre Pascasio Fernández ou Pascasio Seguí, xe-suita; e Fray Martín Sarmiento, beneditino, poden citarse como modelos de galegos enxebeiros. Pois ben: nin pol-as mentes se lles pasou a eses nobres inxemios, que pra cumplir, como adoitó e da maneira mais outa cumpriron, os gravísimos deberes da sua condición sacerdotal, tivesen que cercerar a mais miudigalla da sua adoración pol a terra. ¡Qué tolo entusiasmo...—e non vos asañades d'ese calificativo: gois que? gnou falaron os apoloxistas cristianos da toleria de Cruz!...—¡Qué tolo entusiasmo!, digo, mostran esos tres apóstolos ó dar conta de canto estiman honroso ou gasalleiro pra Galicia! ¡Cómo surxen das suas prumás en inagotable corrente, as mais inxentes e fervorosas gabanzas pr'os homes e as couzas do noso sol feiticeiro! ¡Qué labradoras de fondo amor patreiro s'e pallan a eito polos escritos dos tres campesos galegos, dinos por eso solo, aunque outros merecimentos non tiveran, do respeto, do carño e da veneración de cantos viron a lus baixo o que se dixerón contra Galicia, dende aquela estúpida redondilla

Camino en que quepandos, verdad, limpieza y justicia, no encontrarás en Galicia aunque las pidas por Dios;

ultraxe ó que contestou noso Cernadas nada menos qu' con tres distíctas grossas, hasta os sonetos que comenzaen: «Reyno infeliz, país desventurado... e «Soberano Señor que permite»...

A sonda que no seu tempo tivo o Abade de Fruíme, espallábase por toda España e dende fora da rexión acodían a él nosos paisanos pidindo versos pra contestar a os aldráxantes con que as veces pretendian mortificos nos pobos onde se atopaban. Así o fixeron uns oficiales, galegos, naturalmente, do Reximento de Cantabria destacado en Zamora, a quenes unha señora principal, pro que po-la conta non debía ser moi discreta, apouivaga fortemente con un romance que deade Galicia lle mandara un capitán do Reximento de Granada. O romance era ofensivo, non solo pra Galicia, senón pra comarca comprendida dende Astorga hasta a nosa terra.

A resposta é como o esquitor guerrilleiro: pra que vos formedes idea do seu istilo e do caraxe con que o bon abade arremetía contra os inxuriantes da terraña, trascriberei unhas poucas estrofas da sua longa

Sarmiento, sendo en todos eles da mesma enérgica grandeza, cabe, como vos díxai fai un instante, siñalar nas manifestaciós d'esa pasión, distintas características. Tratarei de fixalas en breves parolas.

Facéndose cargo d' algunas ou servaciós do capitán copreiro sobor sucesos, reales ou finxidos, que llorocurrian no seu viaxe de Zamora a Galicia, ou servaciós, en verdá, non proprias pra ser esquirtas n' un romance dirixido a unha dama, dille o Abade de Fruíme:

Enquen á una dama escribe y de honor tan delicado, tocar asunto tan sucio es un estilo muy zafio.

Semejantes libertades—bien nos están indicando—que extendeis á lo atrevido—las licencias de soldado.—Y al sujeto en cuya pluma—se ven rasgos tan villanos, —no le da nombre de noble—el apellido de Hidalgo. E mais adiante, comentando outras estrofas do mesmo romance, continua o Abade:

En aire de charlatán—andais con los maragatos—á pullas, sin advertir que os pueden echar los machos!

Advertid que no os conviene,—ni por pienso, mordiscarlos—pues para darlos cebada—tienen morras a pasto.

Sobre todo es cosa chusca—oirlos con que esparpajo—hablais de Galicia, como pudiera el más mentecato.

Quando el romance escribisteis quién os estaba seplando la musa? Sia duda ha sido el espíritu de un frasco.

No debe de ser Galicia tal como la habeis pintado, cuando hay tantos que por ella olvidan el suelo patrio.

Sin duda es buena colmeña, pues sobre su panal grato, como moscas á la miel, se ven tantos apiñados (2).

Mais non pensedes po-lo dito que o Abade de Fruíme exercitase seu inxenio soisamente n' eses miudos exercicios literarios, qu' é mesmo calificóu de zumbas más divertidas que n'oxentas. Nou: Cernadas de Castro era home estudioso, sabido, e non tivo reparo en medir sus armas no campo da cencia estórica, con adalid de tanta força como o gran agustino P. Flórez, o immortal autor da «España Sagrada». Pro a esos serios combates levóno tamén o inxente amor po-la terra e non esquenéu n' eles as suas prácticas de guerrilleiro.

Aquel amor é a musa que o inspira de cote. É faille discutir co-o Padre Flórez sobor da patreia de Prisciliano, a quem Cernadas de Castro non quiere de ningunha maneira conceder carta de ciudadanía en Galicia, porqu' é un herexe, e parezelle por eso indino d' atopar asilo nos nosos lares. Contra o mesmo P. Flórez loita tamén, sintido de que lle non dé o título de Santo ó ilustre Bispo de Santiago, Pedro de Mezonzo. E nas «Vindicias históricas por el honor de Galicia», contiene co-o analista Huerta, co-o P. Mariana e co-o citado P. Flórez, en redor de distintos probremas, que noso Abade resolve coa mira sempreposta en arredar-

dos anales galegos canto, a toras ou directas, estima unha vergonha pr'a patrea.

Eu ben sei qu' eses criterios estóricos son inamisibres; pro ben poden perdoárselle ó Cura de Fruíme as desviaciós qu' as veces sufrío seu siso, tendo en conta que o axente produtor de tales desviaciós é un rebatido cariño a Galicia. Ben pode dicirse que n' hay en toda a labor do crego compostelano unha soila línea á que lle non cadre esta adicación a Fruíme: Santiago, Iles dixo que lle sirviesen de testigos en Xerusalén e en todo á Xadea e en Samaria e hasta ó cabo do mundo: o cabu do mundo á que Xesús se refirió, é o noso Finisterre. Partindo d'esta afirmación, fai Segui unha comparanza ante o modo de dispidirse ó Salvador ó morrer na Cruz e cando ascende ós Ceos.

«A última parola—dijo—que Cristo falou n' a sua morte, non foi da sua Eirexa, nin dos seus Apóstolos e discípulos, nin da sua Santísima Nai, senón de seu propio espírito: a última parola que falou Cristo n' a sua Ascesión ós Ceos, non foi da seus Apóstolos discípulos, nin da sua Santísima Nai, pro ni siquera de si mesmo; foi solo de Galicia. A última parola que Cristo falou ó espirar, foi pra disponer da causa mais excelente astre as couzas criadas; a última parola que Cristo falou ó dispidirse, foi pra disponer do reino más excelente ante todo los temporales. A última parola que dixo no Monte Calvario, foi pra rogar a seu Pai que lle recibise o espírito; a última parola que dixo no monte Olivete, foi pra mandar os seus Apóstolos que fosen a ser recibidos, no seu nome, en Galicia.»

Refiriéndose a quel grau prodixio de que fala o Apocalipsis, cando o profeta ve nos Ceos unha muller vestida do Sol, coa Lúa baixo os pés e croada de doce estrelas, espón Segui as distintas interpretacions feitas polos comentaristas do sagrado texto, pr' alcuni dos cales esa muller simbólica a Eirexa universal, mentras pra otros é símbolo da Virxe María; e él propón que pode tamén a apocalíptica visión representar a Galicia, vestida de Cristo Sacramentado e pisando a lúa, símbolo da santa mahometana contra quem tanto loitaron os galegos: as doce estrelas figuráfan os perlados que en todos os templos e igrexas loitaron contra os mohamedanos.

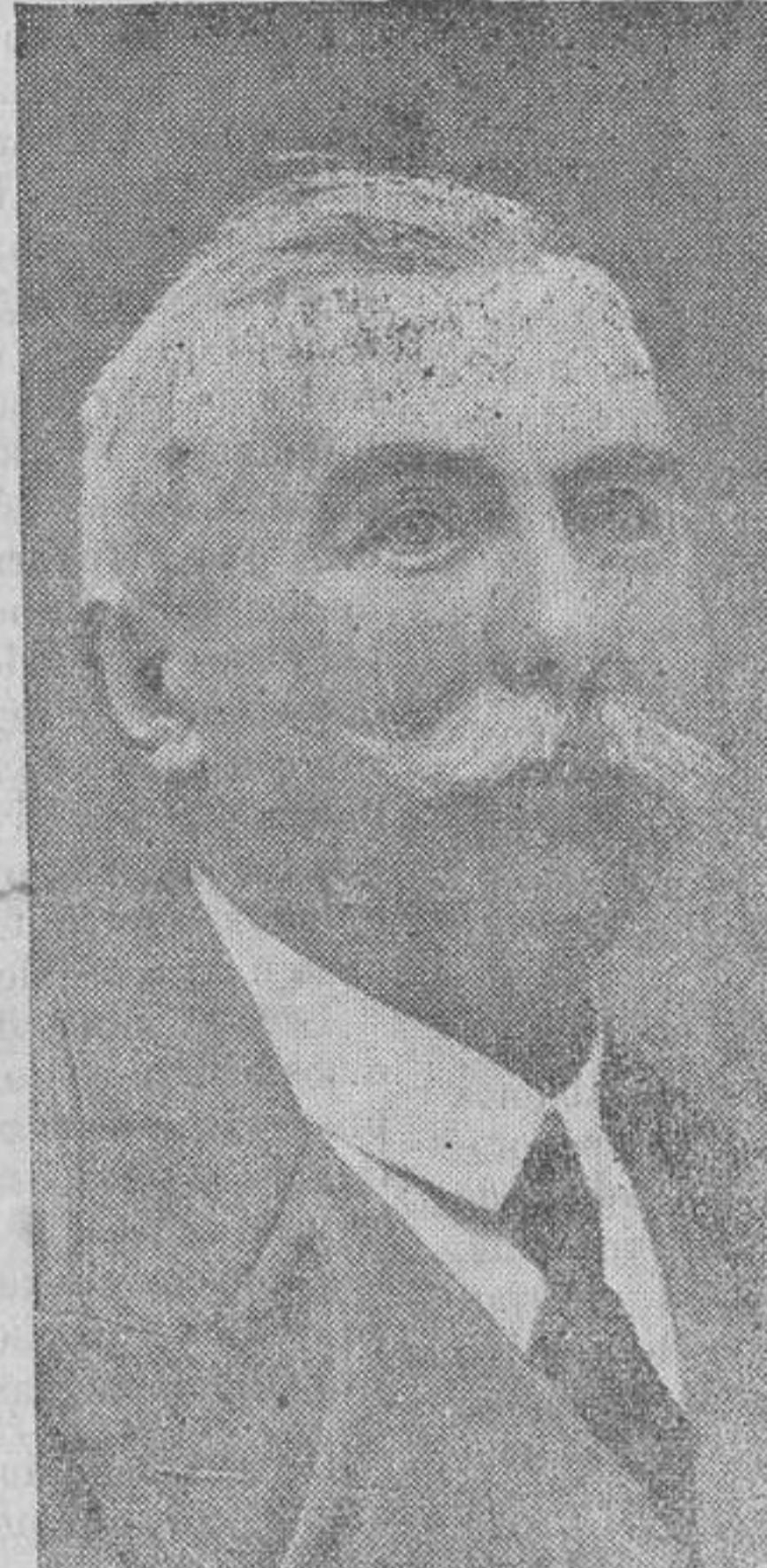
O contemplar, pois, n' a frondosa labor d' aquel omi de crego (que passou seus días, e n' é pequeno mérito, ó frente d' unha probe freguesia) as ramas e follas que o tempo foi murcando, lembrémonos da vida qu' onté tiveron e lembrémonos, sobre todo, de qu' esas ramas e follas que tan sen oír e tan mortas hoxe nos aparecen, saíron alejas no mesmo amor da terra e foron santedificadas porque sirvieron pra cinguir á fronte augusta da nosa Nai, Galicia.

III

Se o abade de Fruíme é un guerrilleiro, o P. Segui é un misticismo (3). Nos dous tomos do seu libro, dedicados a ensalzar por riba de todos os pobos ó pobo galego, axunta aquel Padre cantas gabanzas pode maxinar unha fanteisa chea de fogos relíxicos e patrióticos. Non cabe dicir mais do qu' él di pra laudarlos. Seguramente moitas das suas razas pecan por debilidade pueril e inxénita; a non poucos dos textos sobor dos cales fundamente suas doutrinas, fallies decir o qu' están moi lonxe d' afirmar; e n' a piedade mais disposta a acoller canto poide falagala, suscribirá algunas das conclusións que pra o bon jesuita eran clarísimas verdades.

Pro nada d' eso ten importancia pra miña tesis. Non fago labor crítica: trato tan soilo de mostrarvos como sintieron o amor da terra tres varóns consagrados ao sacerdicio ó servizo da Eirexa e a quenes tal consagración non impideu qu' aquel sentimento oferecese n' eles as mais outas manifestaciós. Os mesmos roparos qu' unha crítica razoada ten direito a oponer o Padre Segui, venen en favor dos meus propósitos. Cando nesse autor pretende sacar d' un texto o que o texto non d' e deduce insinúos que, ben mirado, n' aparecen onde el cree velos, é o cariño a Galicia, o benazo afán d' exaltarla e glorificala, a única causa dos seus erros.

O título do libre onde o Padre

ROYALTY - Empresa : Méndez :

HOY

¡Programa monstruo de cine!

1.º Estreno de la bonita comedia en cuatro partes

TACONES ALTOS

por la bella y gentil «estrella GLADYS WALTON»

2.º Estreno de la soberbia superproducción americana en cuatro partes

EL DIAMANTE ROJO

Selecta y brillante comedia por el famoso TOM MIX

Mañana: EL TIMBRE DE ALARMA

Magistral e interesante drama en cuatro partes.

PRÓXIMO JUEVES.—Presentación de la grandiosa atracción mundial

BALLET RUSOS SASCHA MORGOWA

Numerosa orquesta.—Preciosas y esculpturales artistas.—Espléndidos decorados.—Lojostísimos vestuarios.—Maravillosos efectos de luz.

de morrer, o esforzado noyes, Mestre de campo das tropas españolas, Pedro de Paz. Oo-o mesmo ou mör entusiasmo gaba Seguin, apoyándose en multitud de testimonios fruto d'unha estensa e aproveitada leitura, o inxenio mostrado po-los galegos nas cencias, nas letras e nas artes.

E Galicia, non soilo non recibeu o premio dolido ós grandes servicios feitos pra restauración e en honra d'España, senon qu'inda se ven despoxada po-los demás rexios, de moitas das suas preminencias. Pro despois de todo, gánde s'atoparía recompensa axeitada o seu mérito? ¿Qué croas daban bastar pra cinguir as siens que tanto suor derramaron? ¿Qué púrpura pra os membros que tanto sangue, inda mais allea que propia, verterou?

Ademáis, Galicia debe alcontrarse satisfeita co-a gloria de ser nai de tan froridós reinos e de q'a os privilegios e exelencias qu'os fan famosos no mundo, a ela llos deban. Os irmáns fácelmente pritean ante si polo intrés da herencia; pro unha boia nai, non soilo quer quedar probe antes qu'andar en preitos co-os seus filios, senon que se folga de velos estabrecidos con fartura a conta d'ela: esta é a fineza que Galicia gastou co-o resto d'España.

I V

E o amor do Padre Sarmiento a sua terra, será menos intenso que o que abrasou os corazóns de Cernadas y Castro e de Seguin? A insaciabre curiosidade que c'zou a recorrer todo los dominios da cencia e a espiigar n'elos a inxente masa de notícias que s'atopa nos seus voluminosos escritos, zafogaría ou miraría, o menos, no peito do sabio beneditino, un sentimento que con tan irresistibile puxanza vimos auturar na vida e nas obras d'un abade e d'un xesuita?

Non o pensedes, non. Eu de min sei dicirvos, que se fose chamado n'una especie de xúicio de Paris, a dar meu fallo sobre cal d'eses tres «xebrés» galegos sinteo con mais forza o fétizo da terrina, cal mostrou por elas mais tola pasión, faría co a mazán d'ouro ou co o que fose, tres cachos compretementamente iguales pra repartir ant'reles. E tenho a seguridá de que a ninguén lle sería dado, en xusticia, proceder d'outra maneira.

Se a labor literaria do Abade de Fruíme alcóntrase recollida, polo menos en gran parte, nos sete volúmenes das suas Obras, e a de Seguin nos dous do seu libro «Galicia, Reyno de Cristo, Sacramentado»...

El comerciante que se ocupe con interés de sus negocios

obtiene beneficios importantes

haciendo sus impresos en la Imprenta LA COMERCIAL, por regir en esta Casa precios relativamente económicos. Estos mismos beneficios pueden obtener maestros, empleados, militares, sacerdotes, etc., en una palabra, todas cuantas personas deseen gastar poco y surtirse de papel, tarjetas y otros trabajos relacionados con la Tipografía.

Visite usted esta Casa y después recomiéndesela siempre

á sus amigos

**GELMIREZ, 26
— SANTIAGO —**

EXPOSICIÓN PERMANENTE EN TARJETAS DE VISITA

unha voz galega, fose de río, lugar, monte, pranta, etc., que saber de maniora todo o fárrago de Godoy(6).

Mostróu deseños vivísimos de que se formase po-les fillos da terra, celos e escribidos, un Dicionario das vozes do noso idioma faladas en todo o país, dicionario que foi sempre ouxeto das suas anseas e pra o cal pensaba n'era periso leer libros, senon escoitar a moitas xentes (7).

Mais non pensedes qu'ausorrido seu entendemento po-las investigacions a onde o levaban curiosidades adoitó despertas, escoitase o sabio con fria imposibilidade os insultos contra a terra. Non, vive Deus. As inxurias a Galicia firen con forza brutal o corazón de Sarmiento e poñen na sua pruma fios d'espada e puntas de puñal. N'hay estones respeito que o conteña. Niis os homes mais outos na consideración das xentes escapán a sua saña vingadora. ¿E o gran autor d'«Os Lusíadas» que se premitte frases de destrozo pr'os galegos? Pois Sarmiento chamárállle *ingrato, soez, caluniador*. E po la mesma razón calificará de *inorante* á Duarte Núñez; de *infidente e inxuriador* á Faria Sousa; de *graxos graznadores* a cantos perixas e tiveron á ocorrência d'empregue sus prumas na terra; e ocupó no concerto das nacións o *ousísmo* lugar onde a colocau nosas esperanzas e desexos...

Vayan a vosotras, señoras que m'escuchades, niñas últimas frases que quixeran poder tingir co os côres e envolver nos perfumes das rosas do noso chaba pra que non fosen malditas dos vosos fethizos; e quixeran tamén que como afiadas saetas fribreus vosos corazóns e cravasen n'elos pra sempre o santo amor que po la terra sinteo aquela escasa Rosalia, que debe ser pra vos co no a santa Patroa a quem vos encorromedes e de quen dependredes a sagrada elección d'ese amor. Ningún como ela soupo facer vibrar toda las cordas do corazón galego. Ela sinteo susas carnes rachadas polas mesmas espiñas que rachaban as carnes de Suevia, e por eso é mais qu'un gran poeta; é o poeta por excelencia, é Galicia feita carne e sangue; Galicia que n'ela chorá, n'ela ri, n'ela canta, n'ela chama ós seus fillos pra que veñan a loitar por ella e ofrendarle, se perciso fora, as suas vidas. Por eso os cantos de Rosalia teñen á veces a vaga malenezona do *a-la-la* que tan estrano sona nas notes de luar ó perderse suas notas infinitas na estensión das tristes gárdaras; outras parés como que brinean eaturxan ós churús queiros sons da muñiña ou d'alborada; xa se sinten n'elos berros de rapazas e rapaces en fiadas e regueifas; xa cheiran con cheiro de fumuchos e espadanás, e zoan e os piñeiraes e bruñías carballeiras, e mostran en fin todolos sons e todo los cōres do chan e do ceo galegos.

Como veles, cando chegaba a hora de convertir a pruma en arma gaéreira pra loitar po-la honra e po los prestixios da rexión, non se quedaba rezagado o valente fraude, e nin as especies que o henchian o entendemento, nin a cogula qu'os sujetaba dentro dos sens ríxidos priesques, eranoustáculo pra que co a mais gallarda desenvoltura e co o mais xental desenfado, arremetese contra os inimigos e descárgase n'elles golpes á eto. O amor de fillo non lle primitiva usar de misericordia co-os ofensores da sua Nai.

V

A fugaz e amigáata qu'acabamos de facer á través da múltiple produción literaria de Cernadas de Castro, de Seguin e de Sarmiento, habrá sido d'abondo pra mostrar, non soilo o amor: sem medida qu'os tres tiveron a Galicia, senon tamén a riquísima variedad de formas con que tal amor se manifestou n'elos. Como modelo de galegos enxebeiros os propón o comenzar estas breves parolas: moi torpe habrei estado se o regresar da nosa rápida excursión non traedes todos o íntimo e firme convencimento de que, se po lo inxenio, po la intelixencia ou po lo saber pode ser por outros avextazados, ningún superará xamais a aqueles nobres espíritos, na fervente pasión qu'a terra les inspirou.

Tocoulles vivir en tempos pra Galicia ben desventurados e tristes. Era perciso d'aqueila sair a cada paso o encontro da catinía, do aldraxe, da mala voluntá, da inoranza conxuradas contra a nosa patreña. Nesa loita de todo los días n'a que moitas veces os campéos soilo podian esperar como premio das suas fatigas e traballos o qu'a propia conciencia les quixese conceder, di. tingufronse, cada un ó seu xeito pro en outostímigo lugar, Cernadas, Seguin e Sarmiento. Vivian sens nomes pra sempre nos corazóns de todo los galegos, sayan dos nosos beizos unidos co a piadosa oración que se debe ós antepasados a queles semos deudores dos mais gloriosos timbres familiares; e sirvan sua vida e suas obras de lus, guia e exemplo nas batallas qu'indá teñamos que refiñar po-lo honor e po la grandeza de Galicia!

A «Liga d'Amigos de Santiago», quixo co esta Festa da nosa lingua, poner sua pedrúa non admirabile renacemento de toda-las manifestacións da vida galega, qu'adquire cada dia máis puxanza. A pública liza literaria e artística a onde invitou ós inxenos da terra, viñeron, non soilo os que levan na frente unha estrela e no bico un cantar, senon aqueles que vivían consagrados as sublimidades do divino arte ou adicában suas vixilias os estudios fondos e graves. Sirvánlle a todos gabanzas e premeos n'esta pacífica loita conseguidos, de instruña e estimulo pra novas empresas e sexa de co-to o nome da patria, brillante luceiro que gime cantos pasos dean na

senda, outa ou umilde, por onde camínen.

Pro non soilo a eles, niñas donas e meus siñores; cantos ostentámos como honroso timbre o nome de gallegos, debemos camiñar guia-dos tamén po-las lumiosas rayolas d'esa estrela e levar como lábaro bendecido o inquebrantable porpósito de ser en todo los istantes da nosa existencia e en calquer lugar da terra a onde a sorte ou a desventura nos condaza, cabaleiros andantes da alíssima e fermosísima princesa, Galicia.

E tede a seguridá que canta más obra de galleguismo fagamos, mellor traballaremos po la grandeza d'España. Se queremos unha Galicia forte, rica e culta, é porque non queremos unha España enreñequa, probre e atrasada, senon qu'ambiziamos, como dixen n'outra ocasión (perdaide traya a este sitio d'índole) unha España cuyo nome sexa prenunciado con amoroso respeto por todo los pobos; qu'espalle sua gloria hasta os mais lexanos corruechos da terra; e occupo no concerto das nacións o ouñísmo lugar onde a colocau nosas esperanzas e desexos...

Vayan a vosotras, señoras que m'escuchades, niñas últimas frases que quixeran poder tingir co os côres e envolver nos perfumes das rosas do noso chaba pra que non fosen malditas dos vosos fethizos; e quixeran tamén que como afiadas saetas fribreus vosos corazóns e cravasen n'elos pra sempre o santo amor que po la terra sinteo aquela escasa Rosalia, que debe ser pra vos co no a santa Patroa a quem vos encorromedes e de quen dependredes a sagrada elección d'ese amor. Ningún como ela soupo facer vibrar toda las cordas do corazón galego. Ela sinteo susas carnes rachadas polas mesmas espiñas que rachaban as carnes de Suevia, e por eso é mais qu'un gran poeta; é o poeta por excelencia, é Galicia feita carne e sangue; Galicia que n'ela chorá, n'ela ri, n'ela canta, n'ela chama ós seus fillos pra que veñan a loitar por ella e ofrendarle, se perciso fora, as suas vidas. Por eso os cantos de Rosalia teñen á veces a vaga malenezona do *a-la-la* que tan estrano sona nas notes de luar ó perderse suas notas infinitas na estensión das tristes gárdaras; outras parés como que brinean eaturxan ós churús queiros sons da muñiña ou d'alborada; xa se sinten n'elos berros de rapazas e rapaces en fiadas e regueifas; xa cheiran con cheiro de fumuchos e espadanás, e zoan e os piñeiraes e bruñías carballeiras, e mostran en fin todolos sons e todo los cōres do chan e do ceo galegos.

Levade, miñas donas, no corazón e nos beizos como piadosa oración pra rezar de cote nos altares da patria, as maravilloas estrofas da nosa meiga musa; e se algunha vez vos atopades lonxe da terra, decide con Rosalia, chea d'unción a y alma e de bágoas os ollos:

Doxos galeguíños aires, quitadóriños de penas, encantadores d'as augnas, amantes das arboredas, música d'as verdes canas do millo das nosas veigas, alegres compaíneiros, run-ras de tódalas festas, levámtame nas vosas alas con' unha follía seca.

Non permitás qu' aquí morra, airiños da miña terra,

qu'ainda penso que de morta ci de respirar por ella.

Ainda peuso, airiños aires,

que dimpois que morta sea,

e aló po lo campo santo,

onde enterrada me teñan,

pásese na calada noite

runxindo ant'r a follía seca,

ou muruxando medrosos

ant'r as brancas calaveras,

inda dempois de morta,

airiños da miña terra,

éivos de berrar: airiños,

airiños, leváime a elas!

DIXEN.

(1) Publicáronse en Madrid por D. Joaquín Ibarra, de 1778 a 1781, en sete volúmenes e baixo o título: «Obras en prosa y verso del Cura de Fruíme D. Diego Antonio Cernadas y Castro, natural de Santiago de Galicia»

(2) Fruíme: «Obras...»; tomo I, págs. 262-266.

(3) Un interesante e documentado trabalho acerca do P. Pascasio Fernández ou Seguin, publicado por P. García Romero, n.o «Boletín de la Real Academia Gallega», número 158, correspondente ó 1.º de Novembro de 1923; titúase dito trabalho, «Un libro de Galicia y un escritor gallego».

(4) Pra formarse idea d'a inmensa e variada labor de Sarmiento, basta botar unha oléada ó libro de Gesta y Lece a, «Índice de una colección manuscrita de obras del Rmo. Padre Fr. Martín Sarmiento, Benedictino, seguido de varias noticias bibliográficas del mismo». Viuda é Hija de Gómez Fuentenebro, 1888.

(5) López Peláez: «El Gran Gallego» (Fr. Martín Sarmiento); La Coruña, 1895; págs. 206.

(6) Id. Obra cit., 207.

(7) Id. Obra cit., 230-231.

(8) Id. Obra cit., 191.

(9) Id. Id., 190 (nota).

New - England

CASA ESPECIAL EN CAMISERIA A MEDIDA

Acaba de recibir lo más nuevo en Céñeros Ingleses, Tusores Panamás, Piqués finos y Batistas. Única Casa en Santiago con talleres propios y la más acreditada por su esmerada confección.

= PRECIOS BARATÍSIMOS =

A las siete de la tarde de ayer salió de la Catedral la procesión del Patronato.

Presidió al Cabildo el Excelentísimo Sr. Arzobispo, llevando á su diestra al Sr. Obispo de Mondelo;

Tercer premio.—Un reloj pulsera.

Precio de la localidad: Silla una peseta.

El despacho de las Sillas estará situado en la casilla de Consumos del Cuartel.

De diez á doce de la noche gran fiesta pirotécnica en la Plaza de Alfonso XII, á cargo del acreditado pirotécnico D. Manuel Ferreiro Gándara, que presentará los más chulos fuegos.

Suscripción de la Liga de Amigos para las fiestas patronales: Suma anterior, 1.905 pesetas. Sres. Don:

Francisco Vázquez Enríquez, 10 pesetas; Víctor Vázquez, 5; Ramón Montero, 10; Eduardo González, 15.

Suma, 1.945.

SUBASTA

El día 30 de Julio próximo, ás diez de su mañana, en la Sala-Audiencia del Juzgado de Primera Instancia de Cambados, tendrá lugar la venta en pública subasta de los bienes siguientes:

FÁBRICA DE SIERRA: La fábrica de sierra con todos sus accesorios y dependencias que giraba con el nombre de DEZA Y VIQUEIRA, situada en Carril. La propiedad es conocida con los nombres de LAMAS, ARREIRO, SAN ANDRÉS, REGO y CANTA LA RANA, y se halla enclavada entre la vía férrea de Santiago á Pontevedra y la carretera de Chapa á Carril, teniendo un frente á ésta de 170 metros, de dos hectáreas 50 áreas;emplazada dentro de la misma propiedad se halla la fábrica. El edificio de dicha fábrica es rectangular, de 2470 metros de ancho por 47 de largo, con zócalo de piedra y montado sobre esto las paredes de ladrillo; adosado á la pared Oeste, se hallan los departamentos de máquina y caldera, con comunicación interior y exterior; máquina de vapor fija «COMPOUND» de alta y baja pres